

Sygn. akt XI GC 648/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

S., dnia 8 września 2016 r.

Sąd Rejonowy Szczecin-Centrum w Szczecinie, Wydział XI Gospodarczy,

w składzie:

Przewodniczący: SSR Aleksandra Wójcik-Wojnowska

Protokolant: Karolina Mateja

po rozpoznaniu w dniu 8 września 2016 r. w Szczecinie na rozprawie

sprawy z powództwa (...) z siedzibą w W.

przeciwko M. C. (1), M. C. (2)

o zapłatę

I. oddała powództwo,

II. zasądza od powoda na rzecz pozwanego M. C. (1) kwotę 1217 zł(tysiąc dwieście siedemnaście złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sygn. akt XI GC 648/16

Sprawa rozpoznawana w postępowaniu zwykłym

UZASADNIENIE

Powód (...) (...) w W. wniósł o zasądzenie od pozwanych M. C. (1) i M. C. (2) kwoty 10.000 zł z umownymi odsetkami w wysokości 4-krotności stopy kredytu lombardowego NBP od 8 grudnia 2015 r. do dnia zapłaty. W uzasadnieniu wskazano, że pozwani zaciągnęli w (...) Bank S.A. kredyt na kwotę 86154,60 zł. G. Bank został przejęty przez (...) Bank, przy czym nastąpiła zmiana nazwy tego ostatniego na (...) Bank S.A. (...) Bank S.A. został przejęty przez (...) Bank S.A., który z kolei zmienił nazwę na (...) Bank S.A. Pozwani nie spłacali kredytu, wobec czego bank wystawił bankowy tytuł egzekucyjny i uzyskał klauzulę, na podstawie tego tytułu została przeciwko pozwanym wszczęta egzekucja, która nie doprowadziła do zaspokojenia długu w całości. 19 grudnia 2014 r. doszło do sprzedaży wierzytelności banku na rzecz powoda. Powód wskazał, że na dochodzoną kwotę składa się niespłacony kapitał.

Pozwani wnieśli o oddalenie powództwa, a pozwany M. C. także o zasądzenie kosztów procesu. M. C. (1) wskazał, że bank w momencie wypowiedzenia kredytu stał się właścicielem całego pojazdu na mocy umowy przewłaszczenia na zabezpieczenie. Mimo tego w czasie prowadzenia egzekucji z tego pojazdu bank nie skorzystał ze swoich praw, pozwolił na sprzedaż udziału w pojeździe, przy czym cena sprzedaży udziału wskazuje, że gdyby bank przejął pojazd i sam go sprzedał, dług mógłby zostać pokryty w całości. Pozwany wskazał, że w trakcie zajęcia zawiadomił komornika, że właścicielem całego pojazdu jest bank, zawiadomił też bank o zajęciu. Nadto pozwany podniósł, że bank w dalszym ciągu jest współwłaścicielem pojazdu i winien się zaspokoić w pierwszej kolejności z udziału w prawie własności. Pozwana M. C. (2) przyłączyła się do tej argumentacji.

W odpowiedzi powód wskazał, że zaspokojenie się banku z przedmiotu przewłaszczenia stanowiło prawo, a nie obowiązek banku oraz że bank nie był zawiadomiony o zajęciu.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 5.11.2018 r. pozwani zawarli z (...) Bank S.A. umowę kredytu. Kwota kredytu wynosiła 86154,64 zł, okres kredytowania 96 miesięcy, kredyt przeznaczony był na refinansowanie kosztów zakupu pojazdu N. (...) i pokrycie prowizji bankowej.

Kredyt oprocentowany był wg zmiennej stopy procentowej, wynoszącej w dniu zawarcia umowy 13,90 % rocznie. Oprocentowanie kredytu było sumą oprocentowania podstawowego banku dla danego rodzaju kredytów na zakup pojazdów oraz stałej marży – 0,50%. Prowizja wynosiła 3%. W § 3 umowy postanowiono, że zabezpieczeniem spłaty kredytu jest przewłaszczenie pojazdu. Raty kredytu miały być spłacane zgodnie z harmonogramem stanowiącym załącznik do umowy. Opłaty i prowizje miały być określone w tabeli prowizji. W przypadku opóźnienia w spłaceniu rat bank uprawniony był do pobierania podwyższonych odsetek od niespłaconego w terminie kredytu, obliczanych wg stopy procentowej w wysokości średniego oprocentowania WIBOR dla 3-miesięcznych lokat na rynku międzybankowym z 10 ostatnich dni roboczych ostatniego miesiąca poprzedniego kwartału, powiększonej o 25 punktów procentowych i wynoszących na dzień zawarcia umowy 30%. Do umowy miały zastosowanie Ogólne Warunki Umów w zakresie kredytowania pojazdów. Pozwani podpisali oświadczenie o poddaniu się egzekucji.

Jednocześnie została zawarta umowa przewłaszczenia na zabezpieczenie pojazdu. Na bank przewłaszczonego udział 49/100 w prawie własności pojazdu. Zgodnie z § 3 ust. 4 umowy w przypadku m. in. wypowiedzenia umowy kredytu lub niedotrzymania przez kredytobiorców warunków umowy na bank przechodzi pozostała część udziału w prawie własności pojazdu wynosząca 51/100 przysługującego przewłaszczającemu, na co przewłaszczający wyraża bezwarunkową zgodę. W przypadku wypowiedzenia umowy kredytu własność pozostałego udziału przechodzi na bank bez potrzeby składania odrębnego oświadczenia woli także przez bank.

Dowód: umowa z załącznikami k. 53-57, umowa k. 141-142

G. (...) Bank jest następcą prawnym (...) Bank S.A.

Niesporne

W dniu 16.10.2012 r. umowa kredytu została przez bank wypowiedziana.

Dowód: wypowiedzenie k. 58-60

W 2012 r. przeciwko pozwany prowadzone było postępowanie egzekucyjne przez (...) S. B. B. pod sygn. KM 2765/12. W toku tego postępowania zajęty został w pojazd N. (...). Pojazd odebrano 4.10.2012 r. W czasie tej czynności pozwany zawiadomił asesora komorniczego, że pojazd jest własnością G. Banku, ponadto telefonicznie zawiadomił bank o zajęciu pojazdu.

Bank w dniu 12 i 17 października 2012 r. wystosował do Komornika pismo informujące o przewłaszczeniu na zabezpieczenie i wskazał, że nie wyraża zgody na sprzedaż udziałów należących do niego. W odpowiedzi Komornik poinformował, że egzekucja prowadzona będzie wyłącznie z udziału 51/100 należącego do pozwanych. Egzekucja z udziału 49/100 została umorzona.

W dniu 20.11.2012 r. doszło do sprzedaży udziału w prawie własności pojazdu, wynoszącego 51/100. Suma oszacowania wynosiła 48654 zł, cena sprzedaży – 51.000 zł.

Pozwani na żadnym etapie nie zostali zawiadomieni o sposobie rozliczenia pozostałego udziału.

Dowód: pismo k. 96, protokół k. 97, faktura k. 98, zeznania M. C. k. 143v.

Protokół odebrania ruchomości z 4.10.2012 w aktach komorniczych (...) S. B. B. pod sygn. KM 2765/12, pisma G. Bank z 12.10.2012 r. i 17.10.2012 r. i odpowiedź Komornika w tych samych aktach (tom I)

W dniu 2.08.2013 r. bank wystawił przeciwko pozwanym bankowy tytuł egzekucyjny, wskazujący na wymagalny kapitał w kwocie 59636,95 zł. Bank uzyskał na ten tytuł klauzulę wykonalności i wszczął egzekucję, w trakcie której na jego rzecz komornik przekazał 604,59 zł

Dowód: tytuł wykonawczy z adnotacjami komornika k. 61, postanowienie k. 62

W dniu 19.12.2014 r. została zawarta umowa przelewu wierzytelności między G. (...) Bank a powodem.

Przedmiotem przelewu były wierzytelności wskazane w załącznikach wraz z prawami, wynikającymi z ustanowionych zabezpieczeń (§9).

W załączniku do umowy pod poz. 10138 wskazano umowę zawartą z pozwanymi 5.11.2008 r., wypowiedzianą 29.11.2012 r. oraz kwoty zadłużenia: 85949,72 zł, z czego 59636,95 zł kapitału, 4.256,80 zł odsetek umownych, 20.572,79 zł odsetek karnych i 1483,18 zł kosztów.

Dowód: umowa przelewu z załącznikami k. 20-48

Pismem z 19.12.2014 r. G. (...) Bank zawiadomił pozwanych o przelewie wierzytelności.

Dowód: pismo k. 49,50

Pismem z 23.01.2015 r. powód wezwał pozwanych do zapłaty kwoty 87165,33 zł.

Dowód: wezwanie do zapłaty k. 51,52

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo okazało się bezzasadne.

Powód dochodził w niniejszej sprawie roszczenia wynikającego z umowy kredytu. Zgodnie z art. 69 ust. 1 ustawy Prawo bankowe przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Formę i niezbędną treść umowy określa ustęp 2 tego artykułu.

Umowa kredytu pomiędzy G. Bankiem i pozwanymi została przedstawiona, wynika z niej udzielenie kredytu w kwocie 86154,64 zł. Pozwani nie przedstawili dowodów na częściową choćby spłatę zadłużenia, wobec czego istnienie wierzytelności w kwocie co najmniej takiej, jaka wskazana jest w pozwie, nie budzi wątpliwości. Następstwo prawne banków w niniejszej sprawie nie było kwestionowane.

Legitymację do dochodzenia roszczeń powód wywodził z umowy cesji. Zgodnie z art. 509 i 510 k.c., wierzyciel może bez zgody dłużnika przenieść wierzytelność na osobę trzecią (przelew), chyba że sprzeciwiałoby się to ustawie, zastrzeżeniu umownemu albo właściwości zobowiązania; wraz z wierzytelnością przechodzą na nabywcę wszelkie związane z nią prawa, w szczególności roszczenie o zaległe odsetki.

W niniejszej sprawie pozwani nie kwestionowali ani wysokości zadłużenia, ani nabycia przez powoda wierzytelności. Podnosili natomiast, że pierwotny wierzyciel nie skorzystał z ustanowionych zabezpieczeń, których wykorzystanie pozwoliłoby na pokrycie zadłużenia w całości. Zabezpieczeniem spłaty kredytu było w niniejszej sprawie przewłaszczenie udziału w ruchomości na bank, przy czym umowa przewidywała, że w razie wypowiedzenia umowy cała rzecz ruchoma staje się własnością banku. Zarzuty pozwanych należało ocenić w kontekście normy art. 5 k.c., zgodnie z którym nie można czynić ze swego prawa użytku, który by był sprzeczny ze społeczno-gospodarczym

przeznaczeniem tego prawa lub z zasadami współzycia społecznego. Takie działanie lub zaniechanie uprawnionego nie jest uważane za wykonywanie prawa i nie korzysta z ochrony.

Umowa przewłaszczenia na zabezpieczenie należy do umów nienazwanych. Polega ona na bezwarunkowym przeniesieniu prawa własności rzeczy na wierzyciela z równoczesnym zobowiązaniem go do powrotnego przeniesienia jej własności na dłużnika, pod warunkiem, że ten spłaci dług w umówionym terminie. Dłużnik, który w terminie nie spłaci długu, traci uprawnienie do żądania zwrotnego przeniesienia własności przewłaszczonej rzeczy, wierzyciel zaś definitywnie nabywa jej własność i może zaspokoić się w jeden z trzech sposobów: zatrzymać rzecz z zachowaniem jej wartości na poczet długu i zwrotem ewentualnej nadwyżki dłużnikowi, sprzedać rzecz z zachowaniem uzyskanej ceny na poczet długu oraz zwrotem ewentualnej nadpłaty dłużnikowi, zachować rzecz dla siebie na pewien czas i zaspokajać się z pożytków rzeczy. Jeśli strony nie umówiły się co do sposobu zaspokojenia wierzyciela, może on zaspokoić się według własnego wyboru, byleby nie był to sposób sprzeczny z treścią stosunku prawnego łączącego strony lub z zasadami współzycia społecznego. W każdym przypadku wierzyciel ma obowiązek poinformować dłużnika o wybranym sposobie zaspokojenia się z rzeczy, bo dłużnik nie może pozostawać w niepewności co do częściowego lub całkowitego wygaśnięcia zabezpieczonej wierzytelności.

Intencją stron umowy o przewłaszczenie na zabezpieczenie (art. 65 § 2 k.c.) nie jest przeniesienie własności rzeczy celem zaspokojenia zobowiązania z umowy np. pożyczki i przyjęcie przez wierzyciela świadczenia w postaci rzeczy na poczet długu z tytułu spłaty pożyczki. Przy przewłaszczeniu na zabezpieczenie realizacja zamierzonego przez strony celu następuje w ten sposób, że w razie niespłacenia długu wierzyciel może, jako właściciel rzeczy, zaspokoić z niej swoją wierzytelność bez potrzeby zachowywania niektórych procedur dyktowanych interesem dłużnika, ale nie oznacza to jednak, że zupełnie dowolnie. W każdym wypadku zaspokojenia się wierzyciela z przewłaszczonej rzeczy następuje nie z chwilą nabycia przez wierzyciela własności rzeczy, ale z chwilą dokonania czynności powodującej zaspokojenie się wierzyciela z tej rzeczy i prowadzącej do umorzenia w całości lub w części zabezpieczonej wierzytelności. Co do zasady, strony umowy przewłaszczenia na zabezpieczenie mogą określić sposób, w jaki właściciel przewłaszczonej rzeczy zaspokoi z niej swoją wierzytelność, a postanowienia te poddają się kontroli poprzez klauzule generalne zamieszczone w art. 58 k.c. oraz art. 385¹ k.c. W literaturze wyrażone zostały poglądy, że postanowienia tego rodzaju są przedmiotowo istotnymi elementami umowy przewłaszczenia, gdyż sposobu zaspokojenia zabezpieczonej przez przewłaszczenie wierzytelności nie można pozostawić swobodnemu wyborowi wierzyciela. Brak uzgodnień pomiędzy stronami co do tego, w jaki sposób wierzyciel zaspokoi przysługującą mu wierzytelność (poza sytuacją, gdy sposób zaspokojenia reguluje ustawa, jak w przypadku zabezpieczeń finansowych) powoduje niedojście umowy do skutku, a tym samym - wobec braku uzupełnienia akcesoryjności przez czynność prawną - także niedojście do skutku przysporzenia, dokonywanego celem ustanowienia zabezpieczenia. W orzecznictwie Sądu Najwyższego prezentowany jest odmienny pogląd. W motywach wyroku z 27 czerwca 1995 r., I CR 7/95, OSNC 1995, nr 12, poz. 183, Sąd Najwyższy przyjął, że określenie sposobu zaspokojenia się wierzyciela z przewłaszczonej rzeczy oraz warunków dokonania tej czynności nie należy do przedmiotowo istotnych elementów (tzw. *essentialia negotii*) umowy przewłaszczenia na zabezpieczenie. Może jednak być zawarte w takiej umowie, stanowiąc jej element uboczny (tzw. *naturalia negotii*) i wówczas wiąże strony. Gdy umowa nie określa warunków zaspokojenia się wierzyciela z przewłaszczonej rzeczy, to wierzyciel może zaspokoić się - według swego wyboru - w każdy sposób, który nie jest sprzeczny z treścią stosunku prawnego łączącego strony, umową lub zasadami współzycia społecznego. Ten pogląd dominuje w orzecznictwie (por. też uchwałę Sądu Najwyższego z 5 maja 1993 r., III CZP 54/93, OSNC 1993, nr 12, poz. 219). Zaspokojenie wierzyciela z przewłaszczonej rzeczy następuje nie z chwilą, gdy nabywa on rzecz na własność, bo to ma miejsce w momencie zawarcia umowy przewłaszczenia (art. 155 § 1 k.c.), ale z chwilą, gdy podejmie czynności prowadzące do zaspokojenia się z tej rzeczy w celu umorzenia w całości lub w części zabezpieczonej wierzytelności. Sposób zaspokojenia wierzyciela wierzytelności zabezpieczonej przewłaszczeniem na zabezpieczenie, czy to ustalony umownie, czy wybrany przez wierzyciela podlega jednak pewnym ograniczeniom, a mianowicie nie może być sprzeczny z treścią stosunku prawnego łączącego strony, umową lub zasadami współzycia społecznego. Ograniczenia, które ustawodawca wprowadził przy określaniu sposobów zaspokojenia się z przedmiotu zastawu zwykłego i hipoteki są konsekwencją jego decyzji o potrzebie zapewnienia ochrony zarówno dłużnika, jak i jego pozostałych wierzycieli przed możliwością wykorzystania przez korzystającego z zabezpieczenia jego dominującej pozycji w stosunku prawnym wynikłym z ustanowienia

zabezpieczenia. Sposoby zaspokojenia się wierzyciela korzystającego z przewłaszczenia na zabezpieczenie nie są określone w ustawie, ale za dopuszczalne należy uznać tylko takie, które gwarantują ochronę praw dłużnika i pozostałych jego wierzycieli w sposób możliwie najbardziej zbliżony do rozwiązań ustawowych przyjętych dla zastawu zwykłego czy hipoteki. Zaspokojenie zabezpieczonej wierzytelności z przewłaszczonej rzeczy może nastąpić np. poprzez jej zbycie, oddanie osobie trzeciej do odpłatnego korzystania lub rozporządzenie nią w inny sposób. Niezależnie od wątpliwości zgłoszonych w tej kwestii w literaturze, w orzecznictwie przyjęte jest, że sposobem zaspokojenia wierzyciela może być też zatrzymanie rzeczy i zarachowanie jej wartości na poczet zabezpieczonej wierzytelności. Czynność taka jest bowiem również zgodna z celem przewłaszczenia na zabezpieczenie. Z chwilą, kiedy w płaszczyźnie rzeczowej wierzyciel staje się bezwarunkowo właścicielem rzeczy i jako sposób zaspokojenia wierzytelności wybiera np. sprzedaż rzeczy (lub przewłaszczonego prawa), to ma on swobodę w dysponowaniu rzeczą jedynie w płaszczyźnie rzeczowej. W płaszczyźnie obligacyjnej jest on zobowiązany postąpić z rzeczą, tak by został zaspokojony jego słuszny interes, ale i by ewentualna nadwyżka wartości prawa zabezpieczającego została przekazana dłużnikowi. W razie niewykonania przez dłużnika zobowiązania w umówionym terminie wygasa zobowiązanie wierzyciela do powrotnego przeniesienia własności przewłaszczonej rzeczy na dłużnika. Z tą datą wierzyciel powinien dokonać umówionych czynności prowadzących do zaspokojenia zabezpieczonego długu z przewłaszczonego prawa i rozliczyć się z dłużnikiem. Jeśli umową stron nie zostanie objęty zarówno sposób zaspokojenia się wierzyciela korzystającego z zabezpieczenia przez przewłaszczenie, jak i kwestia rozliczeń pomiędzy stronami, to wierzyciel niezwłocznie po wygaśnięciu roszczenia o zwrotne przeniesienie własności obowiązany jest zadecydować o tym, jaki sposób zaspokojenia zastosuje i powiadomić o tym dłużnika, a następnie przeprowadzić czynności konieczne do zaspokojenia się i umorzenia zabezpieczonego zobowiązania oraz do rozliczenia się z dłużnikiem z przedmiotu zabezpieczenia. (tak Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z 13 maja 2011 r., sygn. akt V CSK 360/10)

Zgodzić się trzeba z powodem, że wierzyciel nie ma obowiązku, a jedynie prawo do zaspokojenia się z przedmiotu zabezpieczenia. Nie zmienia to jednak faktu, że wierzyciel obowiązany jest zachowywać się wobec dłużnika lojalnie i dochować należytej staranności. Art. 354 § 1 k.c. wyznacza obowiązki dłużnika, wskazując, że powinien on wykonać zobowiązanie zgodnie z jego treścią i w sposób odpowiadający jego celowi społeczno-gospodarczemu oraz zasadom współzycia społecznego, a jeżeli istnieją w tym zakresie ustalone zwyczaje – także w sposób odpowiadający tym zwyczajom. § 2 tego artykułu te same obowiązki nakłada na wierzyciela, wskazując, że powinien on w taki sam sposób powinien współdziałać przy wykonaniu zobowiązania.

W niniejszej sprawie bank naruszył obowiązek lojalności wobec dłużników i obowiązek działania zgodnie nie tylko ze swoim interesem ale także z interesem dłużników. Powód wprawdzie podniósł, że bank nie był informowany o zajęciu pojazdu przez Komornika, ale zawartość akt egzekucyjnych wskazuje, że było inaczej. Pisma banku z października 2012 r., kierowane do Komornika wyraźnie wskazują na wiedzę banku o zajęciu, jednocześnie z pism tych wynika, że bank zadbał wyłącznie o własny interes i to w stopniu zupełnie nie uwzględniającym interesów dłużników. Mimo, że część korespondencji prowadzona była już po wypowiedzeniu umowy kredytu (co miało miejsce 16.10.2012 r.) i że takie wypowiedzenie powodowało przejście na bank udziału dłużników w prawie własności pojazdu, bank dopuścił do sprzedaży 51/100 udziałów w tym prawie. To, że dla banku wygodniej było nie reagować na zawiadomienia o zajęciu i sprzedać wierzytelność, niż przejąć pojazd i zaspokoić się z niego, nie powinno negatywnie rzutować na sytuację dłużnika. W polskim systemie prawnym banki i tak mają uprzywilejowaną pozycję względem swoich klientów. Jednocześnie cena sprzedaży udziału 51/100 w prawie własności pojazdu (51.000 zł) wskazuje, że gdyby bank skorzystał ze swoich praw, przejął pojazd i sam go sprzedał, dług powinien być pokryty w całości. Cena całego pojazdu wynosiłaby wówczas bowiem około 100.000 zł, co wyczerpywałoby całość kwot, wskazywanych w wezwaniach do zapłaty. W niniejszej sprawie, jak wynika z umowy przelewu, na fundusz sekurytyzacyjny zostały przekazane nie tylko same wierzytelności, ale także prawa wynikające z zabezpieczeń. Oznacza to, że w obecnej chwili to powód pozostaje współwłaścicielem pojazdu, w dalszym ciągu ma możliwość sprzedaży udziału 49/100 w prawie własności pojazdu, nie zawiadomił przy tym dłużników, w jaki sposób zamierza tę sytuację rozwiązać i tym samym uniemożliwia dłużnikom jakiegokolwiek kroki, mogące przyczynić się do zmniejszenia zadłużenia.

Wobec powyższego Sąd uznał, że dochodzenie od dłużników zapłaty bez zrealizowania zabezpieczenia i bez poinformowania dłużników, w jaki sposób zabezpieczenie ma być rozliczone narusza treść art. 5 k.c. i jako takie nie może korzystać z ochrony. To zaś skutkowało oddaleniem powództwa.

O kosztach orzeczono zgodnie z art. 98 k.p.c. oraz § 6 pkt 5 Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu.

ZARZĄDZENIE

1. (...)

2. (...)